

KAZIM KARABEKİR EĞİTİM FAKÜLTESİ
Kazım Karabekir Faculty of Education

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ / ATATÜRK UNIVERSITY

KÂZIM KARABEKİR EĞİTİM FAKÜLTESİ DERGİSİ
JOURNAL OF KÂZIM KARABEKİR EDUCATION FACULTY

Araştırma Makalesi

Doi: 10.33418/ataunikkefd.829740

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA TUTUMLARI READING ATTITUDES OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Yusuf ÖZDEMİR

İlkadım-Kışla Yaşardoğu İlkokulu, Samsun, Türkiye
e-posta: yusuefozdemir@hotmail.com,
ORCID ID: 0000-0003-2024-6916

Kasım KIROĞLU

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi Bölümü, Samsun, Türkiye
e-posta: november@omu.gov.tr,
ORCID ID: 0000-0001-5711-9182

Başvuru Tarihi: 22.11.2020 Yayına Kabul Tarihi: 08.11.2021 Yayınlanma Tarihi: 30.12.2021

Atıf/Citation: Özdemir, Y., & Kiroğlu, K. (2021). İlkokul öğrencilerinin okuma tutumları. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 408- 424. Doi: 10.33418/ataunikkefd.829740

Öz

Okuma, bireyin zihnini geliştiren, onu dış dünyaya açan, kendi kendine öğrenmesini destekleyen önemli becerilerden biridir. İlkokul döneminde başlayan okuma öğretiminde amaç, öğrencilerin iyi bir anlama becerisi edinmelerinin yanı sıra okumaya karşı olumlu bir tutum kazanmalarınıdır. Bu nedenle araştırmada ilkökul öğrencilerinin okuma tutumlarını incelemek ve okuma tutumunu etkileyen değişkenleri belirlemek amaçlanmıştır. Var olan bir durumun olduğu gibi ortaya konması amaçlandığı için araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma 2018-2019 öğretim yılında Samsun ilinin Alaçam ilçesinde yürütülmüştür. İlçedeki bütün ilkokullara ulaşılabilirdiği için örnekleme alma yoluna gidilmemiş, toplam 653 ilkökul öğrencisine ulaşılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak demografik bilgi formu ile McKenna & Kear (1990) tarafından geliştirilen sonrasında farklı araştırmacılar tarafından Türkçeye uyarlanan “Okuma Tutum Ölçeği-Elementary Reading Attitude Survey (ERAS)” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ilkökul öğrencilerinin olumlu okuma tutumuna sahip oldukları görülmüştür. Kız öğrencilerin erkek öğrencilerden; birinci sınıf öğrencilerinin dördüncü sınıf öğrencilerinden anlamlı bir şekilde okuma tutumlarının yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca bir yılda okunan kitap sayısı 0-15 arası olanlarla 31 ve üzeri olanlar ile 16-30 arası kitap okuyanlar ile 46 ve üstü kitap okuyanların okuma tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada anne-baba eğitim düzeyi ile öğrencilerin okuma tutumu düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin erken

yaşlardan itibaren ilgi alanlarına yönelik kitaplarla buluşturulması; okuma tutumunun gelişmesinde okul, aile, öğrenci işbirliğinin sağlanması gibi önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, İlkokul, Okuma, Okuma Tutumu, Tutum.

Abstract

Reading is one of the important skills that develops the mind of the individual, opens him to the outside world, and supports self-learning. The aim of teaching reading which starts in the primary school period, is to gain a positive attitude towards reading as well as gaining a good comprehension skill. Because of this in this research, it was aimed to determine the level of reading attitudes of elementary school students and to reveal the effect of some variables on reading attitude. On this basis, the survey design was followed in the study. The research was conducted in Alaçam district of Samsun in 2018-2019. Since all elementary schools in the district could be reached, any sort of sampling techniques was not used. Thus 653 primary school students were reached. Demographic data form and "Elementary Reading Attitude Survey (ERAS)", developed by McKenna & Kear (1990), were used as data collection tools. As a result of the study, it was seen that elementary school students had positive reading attitude. Female students have more reading attitude than male students and first grade students had significantly higher reading attitudes than fourth grade students. The significant differences were found between the reading attitudes of the students who read 0-15 books during the year with the students who read more than 31 books and who read 15-30 books with the students who read more than 46 books. In the study, no significant relationship was found between parental education level and students' reading attitude levels. In the research, it was suggested that the students should be brought together with books related to their interests from the early ages and that school, family and student cooperation should be ensured in the development of reading attitude.

Keywords: Attitude, Gender, Primary, Reading, Reading Attitude.

GİRİŞ

Okuma, insanın sosyal, bilişsel, duyuşsal yönden gelişimini sağlayan önemli bir etkinliktir. Okuma becerisi, akademik başarının önemli bir belirleyicisi olmasının yanı sıra bireyin dünyaya bakışını oluşturan, ufkunu ačan; kendini, insanları, olayları, duyguları ve düşünceleri daha iyi anlamasını sağlayan bir anahtar niteliğindedir (Karadađ, 2014). Zihni geliştiren etkinliklerin başında okuma gelmektedir (Güneř, 2017). Bu nedenle küçük yaşlardan itibaren okuma becerisini geliştirmeye yönelik yapılan etkinliklerle bireyin iyi bir okuyucu olması amaçlanmaktadır.

Okumanın olumlu özellikleri sıklıkla vurgulanmasına rağmen bu konuda eksiklik bulunduğu görülmektedir (Sallabaş, 2008; Erdem, 2012). Bu eksiklik farklı nedenlere bağlıdır. Toplumların okuma alışkanlıkları bu eksikliğin önemli belirleyicilerinden biridir. Okumayan insanların arasında bulunan bir bireyden okumasını beklemek gerçekçi olmayacaktır. Ungan (2008), toplum olarak okuma kültüründen çok dinleme kültürüne sahip olduğumuzu belirtmektedir. Bu toplumsal özelliğin değişmesi ise uzun yıllar alacak bir süreçtir. Ayrıca günümüzdeki teknolojik gelişmeler yazılı kaynaklardan görsel kaynaklara doğru bir değişimi beraberinde getirmektedir. Görsel kaynakların cezbedici gücü bireyin okumaması önündeki önemli engellerden biridir (Batur vd., 2010; Çeçen & Deniz, 2015). 2019 Türkiye Dijital Değişim İstatistikleri'ne göre insanlar internette günde ortalama 7 saat geçirmektedirler. Bu sürenin ortalama 2 saat 46 dakikası sosyal medyada, 3 saat 9 dakikası televizyonda ve 1 saat 15 dakikası müzik dinleyerek geçmektedir (Türkiye Dijital Değişim İstatistikleri, 2019). TÜİK 2014-2015 Zaman Kullanım İstatistikleri'nde eğitime günde ortalama 46 dakika ayrılırken televizyon izleme, müzik dinleme etkinliklerine günlük ortalama 2 saat 20 dakika ayrıldığı belirtilmektedir (Özdemir, 2018). Avrupa İstatistik Ofisi Eurostat'ın yayınladığı verilere göre Türkiye'de

günlük ortalama 7 dakika kitap okunmaktadır (Avrupa İstatistik Ofisi, 2018). Bu veriler okuma alışkanlığının oluşmasında karşılaşılan zorluğu gözler önüne sermektedir.

Okumanın karşısındaki bu engelleri ortadan kaldırmak eğitim kurumlarının ve ailelerin önemli görevlerinden biridir. Bireyin çevresinden edindiği deneyimler ve bilgiler değiştikçe bireyin davranışlarında değişiklikler meydana gelecektir (Tavşancıl, 2018). Bu nedenle küçük yaştan itibaren öğrencilerin okuma becerisini geliştirmek ve okuma alışkanlığı kazandırmak için birçok faaliyet yapılmaktadır. Yapılan faaliyetlerin okumanın bilişsel, duyuşsal ve sosyal yönlerini kapsayacak şekilde bir bütünlük göstermesi beceride yetkinlik sağlayacaktır. Ancak yapılan çalışmalarda okuma becerisinin duyuşsal gelişimi üzerinde bilişsel gelişimi kadar fazla durulmadığı belirtilmektedir (Byro, 2000; Kush vd., 2005; Martinez vd., 2008).

Okuma alışkanlığının kazanılması okumaya karşı olumlu tutum kazanılmasına bağlıdır (Akkaya & Özdemir, 2013; Güneş & Susar Kırmızı, 2014). Birey dünyaya bir olaya, kişiye ya da objeye karşı herhangi bir yönelime sahip olmadan gelmektedir. Zamanla yaşadığı deneyimler bireyde farklı yönelimlerin oluşmasına neden olmaktadır. Bireyin çevresinden gelen uyaranlara göstermiş olduğu bu yönelim tutum olarak adlandırılmaktadır (Tavşancıl, 2018). Fishbein ve Ajzen (1975) tutumu öğrenilmiş bir yönelim olarak tanımlamaktadır (Kocaarslan, 2016). Tutum, bir nesne, durum, olay ya da kişi karşısında belli bir tavır ortaya koyma, “davranış göstermeye hazır olma durumu”dur (Tutar, 2012). Bireyde oluşan tutum bireyin davranışları üzerinde önemli bir belirleyici etkiye sahiptir (Tavşancıl, 2018; Senemoğlu, 2014).

Bir eğilimin tutum olabilmesi bireyin o eğilimi uzun süreli göstermesini gerektirmektedir (Tutar, 2012). Bu eğilimin uzun süreli olması bilişsel, duyuşsal ve davranışsal öğeler arasında meydana gelen bir tutarlılığın sonucudur (Tutar, 2012; Tavşancıl, 2018). Tutumun bilişsel ögesini bireyin o tutuma ait edindiği düşünce, bilgi ve inançlar oluşturmaktadır (Tutar, 2012). Duyuşsal öge, tutum objesine karşı olan olumlu veya olumsuz duygulardır. Objeye yönelik duygusal reaksiyonlar sonucunda meydana gelmektedir (Baştuğ & Keskin, 2013). Bir tutum objesine karşı gözlenebilen davranışlar ise tutumun davranışsal ögesini oluşturur. Bu üç öge, yerleşmiş bir tutumda tam olarak bulunmaktadır. Ancak zayıf tutumlarda özellikle davranışsal öge zayıf olmaktadır (Kağıtçıbaşı & Cemalcılar, 2014).

Alexander ve Filler (1976) okuma tutumunu öğrencinin okuma durumuna yaklaşmasına veya kaçınmasına neden olan okuma ile ilgili duygular sistemi olarak tanımlamaktadır. Okuma tutumu ile okuma becerisi arasında ilkokulun ilk yılları (1. ve 2. sınıf) hariç (Kush vd., 2005) olumlu bir ilişki bulunmaktadır (Martinez vd., 2008). İlk yıllardaki ilişkinin olumlu olmamasına, okuyucuların okuduktan sonra karşılaştıkları başarılı ya da başarısız deneyimlerin neden olduğu gösterilmektedir (Kush vd., 1995). Bu yıllarda çevreden gelen dönütler çocukların okumaya karşı olumlu ya da olumsuz tutum geliştirmelerine neden olmaktadır. Yine sonraki yıllarda okuyarak öğrenmeyi gerektiren müfredatta zorlanan öğrencinin okuma tutumu ile akademik başarısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Martinez vd., 2008; Sallabaş, 2018). McKenna vd., (1995), okuma tutumunu üç bileşenin oluşturduğunu belirtmektedir. Bunlar; okuma çıktılarına yönelik oluşan yargılar (kişisel inanışlar), başkalarının beklentileri sonucunda oluşan yargılar (sosyal inanışlar) ve belirli okuma deneyimleridir. McKenna ve arkadaşlarının ortaya koyduğu bu model; tutumun oluşma sürecinin uzun dönemli ve birikimli bir süreç olduğunu ve hem gerçek okuma deneyimleri hem de aile ve öğretmenlerin etkileriyle şekillendiğini varsaymaktadır.

Öğrencilerin okumaya yönelik tutumları onların okuma başarılarını doğrudan etkilemektedir (Şeflek Kovacıoğlu, 2006; Çakıroğlu & Palancı, 2015). Öğrencilerin okuma tutumlarının ortaya konması hem okuma sürecine ilişkin sorunların teşhisi, incelenmesi ve iyileştirilmesi hem de okuma ilgisini ve alışkanlığını belirlemek için oldukça önemlidir (Baştuğ & Keskin, 2013; Güneş & Susar Kırmızı, 2014). Ancak duygusal faktörler okuma becerisinin gelişmesinde önemli rol oynasa da okullarda genellikle ihmal edilmektedir (Kush vd., 2005; Chang, 2010). Bu nedenle öğrencilerin okuma tutumlarını belirlemeye yönelik yapılacak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır (Güneş & Susar Kırmızı, 2014).

Türkiye’de öğrencilerin okumaya karşı tutumları ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında çalışmaların çoğunlukla 10 yaştan başlayarak yapıldığı görülmektedir. Tavşancıl (2018), tutumların 12 ile 30 yaş arasında son şeklini almaya başladığını belirtmektedir. Kush vd., (2005), okuma tutumları ile okuma başarısı arasında etkileşimin ortaokulla ilişkili olduğunu, ilkokulun ilk yılları için bu etkileşimden bahsedilemeyeceğini belirtmektedir. Bu etkileşimin zayıf görülmesi, ilkokul düzeyinde okuma tutumunu belirlemeye yönelik yapılan çalışmaların diğer yaş gruplarına göre ihmal edilmesine neden olmaktadır. Tutumlar zamanla oluşan ve oluştuktan sonra değiştirilmesi zor olan eğilimlerdir. Martinez vd., (2008) dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumunun okuma başarısını önemli ölçüde yordadığını belirtmektedir. Bu durum olumlu tutum geliştirmeye yönelik çalışmaların erken dönemlerden itibaren başlamasının bir nedeni olarak görülebilmektedir. Bu duruma alan yazında yapılan çalışmalarda da vurgu yapılmaktadır. Kocaarslan (2016) çalışmasında 1-6. sınıf öğrencilerinin okuma tutumlarının ne düzeyde olduğunu belirleyecek çalışmaların yapılmasını önermektedir. Sallabaş (2008), okuduğunu anlama ve tutumlar arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. Tutumların incelenmesi, tutumların ortaya çıkacak davranışın yol göstericisi olmasından dolayı oldukça önemlidir. Ayrıca yapılan inceleme, tutumları değiştirme açısından bir başlangıç noktası belirlemede yardımcı olacaktır (Balcı, 2009; Tavşancıl, 2018). Bu nedenle öğrenim hayatının ilk yıllarından itibaren okuma tutumlarını belirlemeye ve geliştirmeye yönelik yapılacak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmanın amacı da bu ihtiyaçlardan hareketle ilkokul öğrencilerinin okuma tutumlarının ne düzeyde olduğunu ve bazı değişkenlerin okuma tutumuna olan etkisini ortaya koymak olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır.

1. İlkokul öğrencilerinin okuma tutumları ne düzeydedir?
2. İlkokul öğrencilerinin okuma tutumları, cinsiyete göre anlamlı bir değişiklik göstermekte midir?
3. İlkokul öğrencilerinin okuma tutumları, sınıf düzeylerine göre anlamlı bir değişiklik göstermekte midir?
4. İlkokul öğrencilerinin okuma tutumları, anne-baba eğitim düzeylerine göre anlamlı bir değişiklik göstermekte midir?
5. İlkokul öğrencilerinin okuma tutumları, yıl içinde okunan kitap sayısına göre anlamlı bir değişiklik göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada var olan bir durum doğal ortamında olduğu gibi ortaya konmaya çalışıldığı için tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelinde ele alınan konu olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır; konuyu etkileme, değiştirme çabası gösterilmez (Karasar, 2011).

Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın evrenini 2018-2019 öğretim yılında Samsun ilinin Alaçam ilçesinde öğrenim gören ilkököl öğrencileri oluşturmaktadır. Evrenin ulaşılabilir olması nedeniyle örnekleme alma yöntemine gidilmemiş, evrendeki bütün öğrencilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmada birinci sınıfta 143, ikinci sınıfta 154, üçüncü sınıfta 160, dördüncü sınıfta 196 olmak üzere toplam 653 öğrenciye ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak demografik bilgi formu ile okuma tutum ölçeği (ERAS) kullanılmıştır. Demografik bilgi formu ile araştırma örnekleminde yer alan öğrencilerin kişisel bilgilerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Form araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Form hazırlanırken öncelikle öğrencilerin okuma tutumlarını etkileyecek değişkenler belirlenmiştir. Yapılan alan incelemesi sonucunda cinsiyet, anne-baba eğitim durumu, bir yılda okunan kitap sayısı değişkenlerinin okuma tutumları ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Formda öğrenciler cinsiyet ve anne-baba eğitim durumları ile ilgili kutucuğu işaretlerken okunan kitap sayısını kendileri yazmışlardır.

Araştırmada kullanılacak ölçeği belirlemek için öncelikle geliştirilen okuma tutum ölçekleri incelenmiştir (Lewis, 1979; McKenna & Kear, 1990; Gömlüksiz, 2004; Yücel, 2005; Özbay & Uyar, 2009; Baştuğ & Keskin, 2013; Akkaya & Özdemir, 2013; Güneş & Susar Kırmızı, 2014). Bu ölçeklerden McKenna ve Kear (1990) tarafından geliştirilen ölçeğin ilkököl seviyesinde kullanıldığı görülmüştür. McKenna ve Kear (1990) ölçeği 1-6. sınıf arası ilkököl öğrencileri için geliştirmiştir. Ölçekte ortalama değerlerde yoğunlaşmaması için dördü puanlama kullanılmıştır. Puanlama olarak sayısal ifade yerine görsel ifadeler kullanılmıştır. Ölçek okumaya yönelik tutumun eğlence ve akademik yönünü ölçen onar sorudan oluşmaktadır. Bu sorulardan elde edilen toplam puan ise toplam okuma tutum puanını oluşturmaktadır.

Ölçek ilk olarak Umucu (2014) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Umucu (2014) öncelikle uzman görüşüne başvurarak ölçeğin ilkököl öğrencilerine uygun olup olmadığını ortaya koymuştur. Daha sonra ölçek 100 ilkököl öğrencisine uygulanmış ve ölçeğin *Cronbach's alpha* katsayısı .89 bulunmuştur. Ölçeğin ileri istatistiksel analizleri, Çakıroğlu ve Palancı (2015) tarafından ortaokul öğrencileri ile yapılmıştır. 318 ortaokul öğrencisinden oluşan örneklem ile ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini belirlemek için doğrulayıcı faktör analizi ve açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizine göre toplam varyansın %52.26'sını açıklayan bir yapı elde edilmiştir. Daha sonra yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin faktör yapısına ait uyum indekslerinin yeterli olduğu belirtilmiştir. Ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı .84 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin ilkököl öğrencileri için doğrulayıcı faktör analizine ve iç tutarlılık katsayısına ilişkin analizleri Kocaarslan (2016) tarafından yapılmıştır. Yapılan bu çalışma ile ölçeğin iki faktörlü yapıdan oluştuğu ve Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının .88

olduğu ortaya konmuştur. Hem ilkokul hem de ortaokul düzeyinde yapılan bu çalışmalar ölçeğin geçerliğini ve güvenilirliğini ortaya koymaktadır.

İşlem

Araştırma verilerini toplamak için ilk olarak araştırmanın yapılacağı Alaçam İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden yazılı izin alınmıştır. Araştırmanın verileri 2019 yılında toplandığı için Etik Kurul Belgesi alınmamıştır. Araştırma için gerekli veriler araştırmacılar tarafından birebir öğretmenlerle görüşülerek toplanmıştır. Araştırmanın birinci yazarı çalışmanın yapıldığı ilçede sınıf öğretmeni olarak görev yapmakta ayrıca ikinci sınıflar ilçe zümre başkanlığı görevini yürütmektedir. Araştırmacı diğer zümre başkanları ve sınıf öğretmenleri ile sürekli iletişim halindedir. Araştırmacı öğretmenlere araştırma ile ilgili kısa bir açıklama yapmış ayrıca uygulamanın nasıl yapılacağı ile ilgili bir bilgilendirme notu vermiştir. Tutum ölçekleri verilen sürede öğretmenler tarafından sınıflarında öğrencilere uygulanmıştır. Daha sonra araştırmacı tarafından sınıf öğretmenlerinden toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamına girildikten sonra öncelikle verilerin güvenilir olup olmadığını belirlemek için *Cronbach's Alpha* katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen verilerin normal dağılım göstermesinden dolayı verilerin analizinde t testi ve ANOVA testi kullanılmıştır. ANOVA testi sonucunda gruplar arasındaki ilişkiyi belirlemek için Scheffe testi yapılmıştır. Ayrıca çalışmada merkezi eğilim ölçülerinden aritmetik ortalamadan yararlanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 18 programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde ilkokul öğrencilerinin okuma tutumlarının ne düzeyde olduğu; okuma tutumlarının cinsiyet, sınıf, anne-baba eğitim düzeyi ve okunan kitap sayısı gibi değişkenlere göre bir farklılık gösterip göstermediği ortaya konmaktadır.

Elde edilen veriler ile ilgili analizler yapılmadan önce puanların güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Buna göre ölçeğin *Cronbach's Alpha* katsayısı .86 bulunmuştur. Bu katsayı verilerin güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için basıklık ve çarpıklık katsayısı hesaplanmıştır. Çarpıklık katsayısı -.345, basıklık katsayısı -.276 olarak hesaplanmıştır. Bu değerlerin -1 ile 1 arasında olması verilerin normal dağıldığını göstermektedir (Tabachnick & Fidell, 2012). Bu nedenle araştırmada parametrik testler kullanılmıştır.

1. İlkokul Öğrencilerinin Okuma Tutumları Ne Düzeydedir?

İlkokul öğrencilerinin okuma tutumlarının ne düzeyde olduğunu belirlemek için öğrencilerin okuma tutumlarının ortalamasına bakılmıştır. Tablo 1'de öğrencilerin ortalamalarına ait verilere yer verilmiştir.

Tablo 1.

İlkokul Öğrencilerinin Okuma Tutum Puanları

n	\bar{X}	ss
653	66.74	8.40

Tablo 1’de öğrencilerin tutum puan ortalamasının 66.74 olduğu görülmektedir. Okuma tutum ölçeğinden alınabilecek en az puan 20 iken en fazla puan 80’dir. Bu durumda öğrencilerin okuma tutum puanlarının ortalamasının üstünde olduğu, öğrencilerin genel olarak olumlu okuma tutumuna sahip oldukları söylenebilir.

2. İlkokul Öğrencilerinin Okuma Tutumları Cinsiyete Göre Anlamlı Bir Değişiklik Göstermekte midir?

İlkokul öğrencilerinin okuma tutumlarının cinsiyete göre anlamlı bir değişiklik gösterip göstermediğini belirlemek için t testi yapılmıştır. t testi sonuçlarına Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2.

Cinsiyete göre Okuma Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Grup	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
Kız	317	69.17	7.90	651	7.49	.00
Erkek	336	64.44	8.20			

Tablo 2’de görüldüğü üzere erkek öğrencilerin okuma tutum puanları ortalaması 64.44 iken, kız öğrencilerin okuma tutum puanları ortalaması 69.17’dir. İki grup arasında yapılan t testi sonucunda kız öğrencilerin okuma tutum puanlarının erkek öğrencilerden anlamlı bir şekilde yüksek olduğu bulunmuştur ($t = 7.49, p < .05$).

3. İlkokul Öğrencilerinin Okuma Tutumları, Sınıf Düzeyine Göre Anlamlı Bir Değişiklik Göstermekte midir?

İlkokul öğrencilerinin okuma tutumlarının sınıflarına göre değişip değişmediğini belirlemek için ANOVA testi yapılmıştır. Yapılan ANOVA testinin sonuçlarına Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3.

İlkokul Öğrencilerinin Okuma Tutum Puanlarının Sınıflarına göre ANOVA Sonuçları

Sınıf	n	\bar{x}	ss	f	p	Anlamlı Fark
1. sınıf	143	68,82	7,60	5.25	.001	
2. sınıf	154	66,56	9,55			
3. sınıf	160	66,93	7,79			1. sınıf – 4. sınıf
4. sınıf	196	65,21	8,20			

Yapılan ANOVA testi sonucuna göre öğrencilerin okuma tutumları ile sınıfları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu farklılığın hangi sınıflar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi yapılmıştır. Tablo 3’de görüldüğü gibi birinci sınıf öğrencilerinin okuma tutumları ile dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < .05$). Bu sonuca göre birinci sınıfa devam eden öğrencilerin okuma tutumları, dördüncü sınıfa devam eden öğrencilerin okuma tutumlarından daha yüksektir.

4. İlkokul Öğrencilerinin Okuma Tutumları, Anne–Baba Eğitim Düzeyine göre Anlamli Bir Değişiklik Göstermekte midir?

İlkokul öğrencilerinin okuma tutum puanlarının anne-baba eğitim düzeyine göre anlamli bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ANOVA testi yapılmıştır. Yapılan ANOVA testinin sonuçlarına göre ilkokul öğrencilerinin okuma tutumları ile anne-baba eğitim düzeyleri arasında anlamli bir ilişkiye rastlanmamıştır ($p>.05$).

5. İlkokul Öğrencilerinin Okuma Tutumları, Yıl İçinde Okunan Kitap Sayısına göre Anlamli Bir Değişiklik Göstermekte midir?

İlkokul öğrencilerinin yıl içinde okudukları kitap sayısı ile okuma tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için ANOVA testi yapılmıştır. Yapılan ANOVA testinin sonuçlarına Tablo 4’te yer verilmiştir.

Tablo 4.

İlkokul Öğrencilerinin Okuma Tutum Puanlarının Okunan Kitap Sayısına göre ANOVA Testi Sonuçları

Okunan Kitap Sayısı	n	\bar{x}	ss	f	p	Anlamli Fark
0-15	170	63,44	8,11	15.24	.000	(0-15)-(31-45)
16-30	171	65,93	8,21			(0-15)-(46-60)
31-45	111	67,44	8,29			(0-15)-(60+)
46-60	72	69,60	7,87			(16-30)-(46-60)
60+	129	69,97	7,66			(16-30)-(60+)

Tablo 4’te görüldüğü gibi ilkokul öğrencilerinin okudukları kitap sayısı ile okuma tutumları arasında anlamli bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır ($p<.05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi yapılmıştır. Scheffe testi sonucunda 0-15 arası kitap okuyan öğrenciler ile 30’dan fazla kitap okuyan öğrencilerin okuma tutumları arasında anlamli bir farklılık bulunmuştur ($p<.05$). Buna göre 31 kitaptan fazla okuyan öğrencilerin okuma tutumları, 0-15 arası kitap okuyan öğrencilerden daha fazladır. Ayrıca 16- 30 arası kitap okuyan öğrencilerin okuma tutumları ile 46 ve üstü kitap okuyanların okuma tutumları arasında anlamli bir fark belirlenmiştir ($p<.05$).

TARTIŞMA

Tutumlar, eğitim süreci içinde çok önemli bir yere sahiptir. Öğrencilerin okula, derse, diğer eğitim öğretim unsurlarına gösterdikleri olumlu tutum, onların eğitim süreçlerinin önemli bir belirleyicisi olacaktır (Sallabaş, 2008). Bu araştırmada, ilkokul öğrencilerinin ortalamının üstünde yani olumlu okuma tutumuna sahip oldukları belirlenmiştir. Yapılan çalışmalara bakıldığında ilkokul düzeyinde öğrencilerin okuma tutumlarının ortalama veya ortalamının üstünde olduğu görülmektedir. McKenna, Kear ve Ellsworth (1995) ilkokulun ilk sınıflarının; Kazelskis vd. (2005) dördüncü, beşinci ve altıncı sınıf öğrencilerinin; Başaran ve Ateş (2009) beşinci sınıf öğrencilerinin; Özdemir ve Şerbetçi (2018) dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumlarının ortalamının üstünde olduğunu belirtmektedir. Chotitham ve Wongwanich (2014) ise üçüncü, dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin okuma tutumlarının orta düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. Ortaokul ve lise düzeyinde de okuma tutumunun yüksek olduğunu belirten çalışmalar

bulunmaktadır (Balcı, 2009; İşeri, 2010). Çeçen ve Deniz (2015) ise bu araştırmalardan farklı olarak lise öğrencilerinin orta düzeyde okuma tutumuna sahip olduğunu belirtmektedir.

Yapılan araştırmalarda öğrencilerin genel anlamda olumlu okuma tutumuna sahip oldukları görülse de sınıf yükseldikçe okuma tutumunda düşüş olduğu belirtilmektedir (McKenna vd., 1995; Hayes, 2000; İşeri, 2010; Çeçen & Deniz, 2015; Can, Deniz & Çeçen, 2016; Yıldız & Kaman, 2016; Baki, 2017). Bu araştırmada da benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Bu araştırmaların dışında sınıf düzeyi ile okuma tutumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır. Nielsen (1978) dördüncü ve altıncı sınıf öğrencilerinin; Chang (2010) okumada zorluk çeken birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin; Kush vd. (1995) birinci sınıftan beşinci sınıfa kadarki öğrencilerin; Diamond ve Onwuegbuzie (2001) ve Worrell, Roth ve Gabelko (2006) farklı sınıf düzeyindeki yüksek yetenekli çocukların okuma tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığını belirtmektedir.

Sınıf düzeyinin okuma tutumuna etkisi ile ilgili literatürde bir görüş birliğinin olmadığı görülmektedir. Küçük yaşlardaki okuma heyecanının ilerleyen yaşlarda azalmasında teknolojik aletlerin kullanımının etkili olduğu belirtilmektedir (Balcı, 2009). Çocuklar büyüdükçe tablet, televizyon, bilgisayar, akıllı telefon gibi teknolojik araçları daha fazla kullanmaya başlamaktadır. Bu durum onların okumaya karşı olan tutumlarını olumsuz olarak etkileyebilmektedir (Çeçen & Deniz, 2015).

Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden yüksek okuma tutumuna sahip olmalarıdır. Byro (2000), Özdemir ve Şerbetçi (2018); Deveci (2019) dördüncü sınıfta; McKenna vd., (1995), birinci sınıf ile altıncı sınıf arasında; Nielsen (1978) dördüncü ve altıncı sınıflarda; Kush vd., (1995) ikinci sınıf hariç birinci sınıftan beşinci sınıfa kadar, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek tutuma sahip olduklarını belirtmektedirler. Cloer ve Pearman (1992) farklı olarak birinci ile üçüncü sınıf arasında öğrencilerin okuma tutumlarında cinsiyete dayalı bir farklılığa rastlamamıştır. Cloer ve Pearman (1992) ve Yıldız ve Kaman (2016), eğlendirici okumada cinsiyetler arasında kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark varken akademik okuma tutumunda bunun olmadığını belirtmektedirler. Farklı yaş gruplarında Sallabaş (2008), Martinez vd., (2008), Balcı (2009), Başaran ve Ateş (2009), İşeri (2010), Şahbaz (2012), Katrancı (2015), Can, Deniz ve Çeçen (2016), Doğan ve Çermik (2016), Gür Erdoğan ve Demir (2016), Baki (2017), Yurdakul vd., (2020) kız öğrenciler lehine anlamlı sonuçlara ulaşmışlardır.

Kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin okuma tutumları arasındaki farka birçok etken etki edebilmektedir. Biyolojik farklılıklar, erken olgunlaşma, öğretmenlerin erkek öğrencilere karşı olumsuz tepki ve beklentileri, okuma materyalinin içeriği ve sosyo-kültürel etkenler bunlardan bazılarıdır (Pottorff'tan aktaran Byro, 2000). McKenna vd., (1995) açıklanamayan kültürel beklentilerin kızların okuma tutumlarını olumlu yönde etkileyebileceğini ifade etmektedir. Erkek öğrencilerin daha az dikkatli olmaları, sınıf düzenini bozmaları, ödevlerini aksatmaları ve okulda disiplin sorunları çıkarmaları onların genelde "iyi öğrenci" olarak tanımlanmamalarına neden olmaktadır (McGeown & Johnston, 2009). Yine erkek öğrenciler serbest zamanlarında sportif faaliyetlere yönelirken kız öğrenciler akademik faaliyetlere yönelmektedir (Yurdakul vd., 2020). Bu durumlar erkek öğrencilerin mevcut okul kültürüne uyum sağlamada zorluk yaşadığının bir göstergesidir. Coles ve Hall (2002), İngilizce okul programının kız öğrencilerin okuma ilgilerine göre hazırlandığını belirtmektedir. Erkek öğrencilerin ilgilerinin ihmal edilmesinin onların okumaya karşı tutumlarını olumsuz etkileyeceğini; bu nedenle

kitapların teknik ve gerçek okuma konularını içermesi gerektiğini belirtmektedir. Okuma öğretiminin iki temel amacı; okuma becerilerini geliştirmek ve okumadan haz alınmasını sağlamak olsa da genellikle ikinci amacının üzerinde durulmadığı görülmektedir (Martinez vd., 2008). Bu durum öğrencilerin okuma becerilerini edinmelerini sağlarken okumadan alacakları keyfi göz ardı etmelerine neden olmaktadır. Bunun sonucunda okumaya karşı tutum olumsuz etkilenmektedir.

Kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında okuma tutumunda farklılığa neden olan etmenlerden biri okuduğunu anlama durumları olabilir. Yüksek yetenekli öğrenciler ile okumada zorluk çeken öğrencilerin okuma tutumlarının sınıf düzeyi artsa da bir farklılık göstermemesi (Diamond & Onwuegbuzie, 2001; Worrell vd., 2006; Chang, 2010) yine anlamayı arttırmaya yönelik yapılan uygulamaların okuma tutumunu olumlu yönde etkilemesi (Blackwelder, 1976; Payne & Manning, 1992) öğrencilerin okuduğunu anlama durumları ile okuma tutumları arasındaki ilişkiye işaret etmektedir. Bu ilişkiyi destekleyen bir diğer sonuç, kız öğrencilerin okuma tutumlarının akademik okuma gibi zor okuma görevlerinde düşmesidir (Cloer & Pearman, 1992; McKenna vd., 1995; Worrell, Roth & Gabelko, 2006). Bu çalışmalar, okuduğunu anlama düzeyinin okuma tutumunu olumlu yönde etkilediği şeklinde yorumlanabilir. Alanyazında okuma tutumu ile okuduğunu anlama düzeyleri arasında ilişki olduğunu belirten çalışmalar bu durumu destekler niteliktedir (Şeflek Kovacıoğlu, 2006; Sallabaş, 2008). Cinsiyetin okuduğunu anlama düzeyi ile ilişkisini ortaya koymaya çalışan çalışmaların bir kısmında kız öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu ortaya konmaktadır (Arslan, 2013; Ceran, Yıldız & Özdemir, 2015; Özdemir & Kıroğlu, 2017). Öğrencilerin okuduklarını anlaması ve bunun sonucunda okuduklarından haz almaları onları okumaya karşı olumlu yönde motive edecektir. Bu motivasyon sonucunda öğrencilerin okuma tutumları yüksek olacaktır.

Araştırmada ilkökul öğrencilerinin okuma tutumlarının anne ve baba eğitim düzeyine göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmayı destekler nitelikte Balcı (2009); Can vd., (2016); Gür Erdoğan ve Demir (2016) anne-baba eğitim düzeyleri ile okuma tutumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymuştur. Benzer sonuca Özdemir ve Şerbetçi (2018), anne eğitim düzeyleri ile ulaşırken babası üniversite mezunu ve ilkökul mezunu olan öğrencilerin okuma tutumları arasında babası üniversite mezunu olanlar lehine anlamlı bir fark tespit etmiştir. Yine lise öğrencilerinin okuma tutumları ile anne-baba eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Akkaya & Özdemir, 2013). Baki (2017) ise akademik alt boyutta anne eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre ilkökul mezunu olan annelerin çocukları, ortaokul mezunu annelerin çocuklarından daha olumlu okuma tutumuna sahiptir. Çeçen ve Deniz (2015) ise ortaokul mezunu annelerin ve babaların çocuklarının daha olumlu okuma tutumuna sahip olduklarını ortaya koymuştur. Alanyazında anne ve baba eğitim düzeyiyle okuma tutumu arasındaki ilişkiye ait bulgular farklılaşabilmektedir. Anne ve baba eğitim düzeyinin artması ile okuma tutumunun artması beklenmektedir. Ancak okuma tutumunun gelişmesinde önemli olan ebeveynlerin eğitim düzeylerinden ziyade okumaya yönelik tutumlarıdır. Evde kitap okunması, kitaplık bulunması, düzenli kitap alınması gibi durumlar çocukta okuma tutumunun gelişmesi için oldukça önemlidir. Bu nedenle okuma tutumu üzerinde eğitim düzeyinin yanı sıra evdeki kitap sayısı, ailenin günlük okuma süresi gibi değişkenlerin etkisi de kontrol edilmelidir.

Bu çalışmada öğrencilerin okudukları kitap sayısı ile okuduğunu anlama tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre otuz üzerinde kitap

okuyan öğrencilerin tutumları sıfır ile on beş arası kitap okuyan öğrencilerden anlamlı bir şekilde fazla çıkmıştır. Alan yazındaki çalışmaların sonucunun bu çalışmayı desteklediği görülmektedir. Yurdakul vd., (2020) her gün ya da haftada birkaç gün kitap okuyan ilkökul öğrencilerinin okuma tutumlarının diğerlerinden yüksek olduğunu ortaya koymuştur. İlkokul ve ortaöğretim öğrencileri ile yapılan çalışmalarda öğrencilerin okudukları kitap sayısı ile okuma tutumları arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur (Akkaya & Özdemir, 2013; Özdemir & Şerbetçi, 2018). Altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarla yapılan çalışmada da okunan sayfa sayısı ile okuma tutumu arasında olumlu bir ilişki olduğu ortaya konmuştur (Baki, 2017). Gür Erdoğan ve Demir (2016), Özdemir ve Şerbetçi (2018) evinde kitaplık bulunan öğrencilerin okuma tutumlarının yüksek olduğunu belirtmektedir. Durualp vd., (2013), ailesi sık sık kitap alan, kitaplığı olan çocukların okuma tutumlarının yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Okunan kitap sayısı, okuma tutumunu ortaya koymaya yarayan önemli bir değişkendir. Özellikle okunan kitapların gözlenebilmesi, bu kitaplar hakkında görüşülebilmesi okuma tutumu hakkında somut veriler sunması bakımından oldukça önemlidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın sonucunda ilkökul öğrencilerinin olumlu okuma tutumuna sahip olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç ilkökuldaki öğrencilerin okumaya yatkın olduklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilerden; birinci sınıf öğrencilerinin dördüncü sınıf öğrencilerinden; çok kitap okuyan öğrencilerin daha az kitap okuyan öğrencilerden daha yüksek okuma tutumuna sahip olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Kız öğrencilerin okuma tutumlarının erkek öğrencilerden yüksek olmasında biyolojik farklılıkların, okul kültürünün etkili olabileceği gibi okuduğunu anlama durumlarının da etkili olabileceği düşünülmektedir. Kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin ilgi alanlarının farklılaşması yine okuma tutumlarının farklılaşmasına yol açabilmektedir. Sınıf seviyesi yükseldikçe tutumda meydana gelen azalma ise çocukların büyüdükçe teknoloji bağımlılıklarının artmasının ve ailenin okumaya verdiği önemin azalmasının bir sonucu olabilir. Özellikle ilk yıllarda, okuma becerisinin gelişmesi için aileler öğrencilerin kitap okumalarını desteklemektedir. Sonrasında öğrencilerin karşılaştığı konuların artmasıyla beraber oluşan akademik kaygı sonucunda kitap okumaya yeterince önem verilmeyebilir. Bu durum öğrencilerin okuma tutumlarını olumsuz etkileyebilir. Araştırmada elde edilen bir diğer sonuç ise öğrencilerin okuma tutumlarının anne-baba eğitim durumuna göre değişmemesidir. Her ne kadar anne ve babanın eğitim durumu önemli olsa da eğitim durumu evde okumaya verilen önemle, okumaya ayrılan süreyle, evdeki kitap sayısı ile beraber anlamlı bir şekilde okuma tutumunu etkileyecektir.

Araştırma sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunulmaktadır. Okumanın bilişsel yönü kadar duyuşsal yönü de önemlidir. Okullarda öğrencilere yapılan okuma öğretimi, okuma tutumlarını geliştirici etkinliklerle desteklenmelidir. Küçük yaştaki olumlu tutumun ileriki yaşlarda da devam ettirilmesi yapılacak bu çalışmalara bağlıdır. Öğrenciler okumada zorlandıklarında okumaya karşı olumsuz tutum geliştirmektedir. Bu nedenle özellikle okunacak materyalin seçimine dikkat edilmesi gerekmektedir. Çocukların içeriği bilinen nitelikli kitaplarla karşılaştırılması ve yapılan okumalardan dönütlerin alınması oldukça önemlidir. Başlangıçta kitap seçiminde öğretmen ve aile yardımcı olurken zamanla öğrencilerin kendilerine uygun kitapları seçebilmesi beklenmelidir. Öğrencilerin kendilerine uygun kitap seçerken kullanabilecekleri yöntemler onlara öğretilmelidir. Ayrıca öğrenciler okuduklarını anlayamadıklarında olumsuz okuma tutumu geliştirebilirler. Bu nedenle öğrencilere küçük yaştan itibaren

okuduğunu anlama eğitimi verilmelidir. Cinsiyetler arasında farkların olduğu muhakkaktır. Bu farklılardan hareketle her öğrenci kendi ilgi ve yeteneğine göre kitaplarla buluşturulmalıdır. Ders kitaplarındaki metinler, sınıflardaki kitaplıklar öğrencilerin farklı ilgi alanlarına dokunabilmelidir. Bu nedenle ders kitapları hazırlanırken öğrencilerin ilgilerine ve okuma becerilerine uygun metinler kullanılmalıdır. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak tutum ölçeği kullanılmıştır. Tutum ölçeği okuma tutumunun ne düzeyde olduğu ile ilgili bilgiler sunmasına rağmen tutumun derinlemesine incelenmesinde yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle bundan sonra yapılacak çalışmalarda uygulanan tutum ölçeklerini destekleyici bilgilere ulaşmak için aile, öğretmen ve öğrenci ile ilgili görüşmeler yapılması; öğrencinin okuma davranışlarının kayıt altına alınması araştırmacılar tarafından önerilmektedir.

Katkı Oranı Beyanı: Birinci yazar araştırmanın amacının oluşturulmasında, literatürün taranmasında, ölçeklerin uygulanmasında, yöntemin belirlenmesinde ve veri analizlerinin yapılmasında; ikinci araştırmacı ise araştırma amacının genişletilmesinde, bulguların yorumlanmasında, tartışma ve sonuç bölümlerinin oluşturulmasında, araştırmanın imla ve dil bakımından incelenmesinde katkı sağlamıştır.

KAYNAKLAR

- Akkaya, N., & Özdemir, S. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının incelenmesi (İzmir-Buca Örneği). *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 75.
- Alexander, J. E., & Filler, R. C. (1976). *Attitudes and reading. Reading aids series*. International Reading Association.
- Arslan, A. (2013). Okuma becerisi ile ilgili makalelerde cinsiyet değişkeni. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 2(2), 251-265.
- Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) Raporu (2018). *2008-2015 yılları arası ortalama kitap okuma süreleri* [Image attached][Tweet]. Twitter. https://twitter.com/EU_Eurostat/status/988321944973074432/photo/1?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E988321944973074432&ref_url=https%3A%2F%2Ftr.sputniknews.com%2Fyasam%2F201804241033152427-avrupa-istatistik-kurumu-kitap-turkiye%2F.
- Baki, Y. (2017). 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Electronic Journal of Social Sciences*, 16(63), 1166-1186.
- Balcı, A. (2009). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 264-299.
- Başaran, M., & Ateş, S. (2009). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okumaya ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Journal of Gazi Educational Faculty*, 29(1), 73.
- Baştuğ, M., & Keskin, H. K. (2013). Ergenlik Dönemi Okuma Tutumu Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması. *Electronic Turkish Studies*, 8(4), 295-311.
- Batur, Z., Gülveren, H., & Bek, H. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 32-49.
- Blackwelder, E. M. (1976). *An investigation of the effects of teacher-student conferences on the reading achievement, attitude toward reading and amount of reading by elementary children*. Dissertation Abstracts International, 37(4-A), 1970-1971.

- Byro, C. C. (2000). *A study of the relationship between reading attitude and gender in fourth grade children* [Unpublished master's thesis]. Rowan University.
- Can, A., Deniz, E., & Çeçen, M. A. (2016). Ortaokul öğrencilerinin okuma tutumları. *Electronic Turkish Studies*, 11(3), 645-660. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9311>
- Chang, S. H. (2010). Reading attitude of struggling elementary students. *Indiana Reading Journal*, 43, 11-18.
- Chotitham, S., & Wongwanich, S. (2014). The reading attitude measurement for enhancing elementary school students' achievement. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 3213-3217.
- Cloer Jr, T., & Pearman, B. (1992, December 9-12). *The relationship of gender to attitudes about academic and recreational reading* [Conference paper]. Annual meeting of the American Reading Forum, Sanibel Island, Florida, USA.
- Ceran, E., Yıldız, M. O., & Özdemir, İ. (2015). İlkokul 2. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerinin cinsiyet ve yaşa göre incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 5(3), 151-166. <http://dx.doi.org/10.19126/suje.60247>
- Çakıroğlu, O., & Palancı, M. (2015). Okuma tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of Human Sciences*, 12(1), 1143-1156. <http://dx.doi.org/10.14687/ijhs.v12i1.3248>
- Çeçen, M., & Deniz, E. (2015). Lise öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları (Diyarbakır ili örneği). *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(30), 193-212.
- Coles, M., & Hall, C. (2002). Gendered readings: Learning from children's reading choices. *Journal of Research in Reading*, 25(1), 96-108.
- Diamond, P. J., & Onwuegbuzie, A. J. (2001). Factors associated with reading achievement and attitudes among elementary school-aged students. *Research in the Schools*, 8, 1-11.
- Deveci, C. (2019). *İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ile okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi ve bu sürece ilişkin öğretmen görüşleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trabzon Üniversitesi.
- Doğan, B., & Çermik, H. (2016). Kitap okumaya yönelik tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Education sciences*, 11(3), 168-183. <http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2016.11.3.1C0660>
- Durualp, E., Çiçekoğlu, P., & Durualp, E. (2013). Sekizinci sınıf öğrencilerinin kitap okumaya yönelik tutumlarının internet ve kitap okuma alışkanlıkları açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 2(1), 116-13.
- Erdem, C. (2012). Türk dili ve edebiyatı öğretmen adaylarının özetleme stratejilerini kullanım tercihleri ve metin dil bilimsel bir özetleme çalışması. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(3), 36-52.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Beliefs, attitudes, intention, behavior: An introduction to theory and research, reading*. MA: Addison-Wesley.
- Gömlüksiz, M. N. (2004). Kitap okuma alışkanlığına ilişkin bir tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Journal of Social Science*, 14(2), 185-195.
- Güneş, F. (2017). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Pegem Akademi.
- Güneş, F., & Kırmızı, F. S. (2014). E-kitap okumaya yönelik tutum ölçeğinin (EKOT) geliştirilmesi: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 196-212.

- Gür Erdoğan, D., & Demir, Y. E. (2016). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 85-96.
- Hayes, M. T. (2000). *The relationship between gender, grade level, and attitude toward reading for first through fourth grade students* [Unpublished master's thesis]. Rowan University.
- İşeri, K. (2010). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma tutumlarının incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 468-487.
- Kağıtçıbaşı, Ç., & Cemalcılar, Z. (2014). *Dünden bugüne insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş*. Evrim.
- Karadağ, R. (2014). Okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlığı konusunda yapılmış çalışmaların lisansüstü tezlere dayalı analizi: YÖK ve Proquest veri tabanları örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1), 1-17.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi* (22. bs). Nobel Yayın Dağıtım.
- Katrancı, M. (2015). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin kitap okuma motivasyonlarının incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(2) 49-62.
- Kazelskis, R., Thames, D., Reeves, C., Flynn, R., Taylor, L., Beard, L. A., & Turnbo, D. (2005). Reliability and stability of elementary reading attitude survey (ERAS) scores across gender, race, and grade level. *Professional Educator*, 27, 29-37.
- Kocaarslan, M. (2016). "Garfield" görselli 1-6. sınıflar için okumaya yönelik tutum ölçeğinin Türkçe uyarlama çalışması. *İlköğretim Online*, 15(4), 1217-1233. <http://dx.doi.org/10.17051/io.2016.25140>
- Kush, J. C., Watkins, M. W., & Brookhart, S. M. (2005). The temporal-interactive influence of reading achievement and reading attitude. *Educational Research and Evaluation*, 11(1), 29-44.
- Kush, J. C., Watkins, M. W., McAleer, M. T., & Edwards, W. A. (1995). One-year stability of the elementary reading attitude survey. *Mid-Western Educational Researcher*, 8(1), 11-14.
- Lewis, J. (1979). A reading attitude inventory for elementary school pupils. *Educational and Psychological Measurement*, 39(2), 511-513. <https://doi:10.1177/001316447903900236>
- Martinez, R. S., Aricak, O. T., & Jewell, J. (2008). Influence of reading attitude on reading achievement: A test of the temporal-interaction model. *Psychology in the Schools*, 45(10), 1010-1023. <https://doi:10.1002/pits.20348>
- McGeown, S., & Johnston, R. (2009). Gender differences in reading ability and attitudes: Examining where these differences lie. *Journal of Research in Reading*, 32 (2), 199-214. <https://doi:10.1111/j.1467-9817.2008.01389.x>.
- McKenna, M. C., & Kear, D. J. (1990). Measuring attitude toward reading: A new tool for teachers. *The Reading Teacher*, 43(9), 626-639.
- McKenna, M. C., Kear, D. J., & Ellsworth, R. A. (1995). Children's attitudes toward reading: A national survey. *Reading Research Quarterly*, 934-956.
- McKenna, M. C., Stratton, B. D., Grindler, M. C., & Jenkins, S. J. (1995). Differential effects of whole language and traditional instruction on reading attitudes. *Journal of Reading Behavior*, 27(1), 19-44.
- Nielsen, P. (1978). Attitude toward reading and reading-related concepts among elementary students. *Reading Horizons: A Journal of Literacy and Language Arts*, 18 (2).

- Özbay, M., & Uyar, Y. (2009). İlköğretim ikinci kademe öğrencileri için okumaya yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 4(2), 632-651.
- Özdemir, M. Ç. (2018, Nisan). *Türkiye’de zaman kullanımının analizi* [Sözlü bildiri]. IV. Uluslararası Multidisipliner Çalışma Sempozyumu, Paris, Fransa.
- Özdemir, Y., & Kıroğlu, K. (2017). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metinlerde okuduğunu anlama düzeyleri. *Pegem Atıf İndeksi*, 495-502. <https://www.doi.org/10.14527/9786053188407.33>
- Özdemir, S., & Şerbetçi, H. N. (2018). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları (Bartın örnekleme). *Elementary Education Online*, 17(4), 2110-2123. <https://www.doi.org/10.17051/ilkonline.2019.506973>
- Payne, B. D., & Manning, B. H. (1992). Basal reader instruction: Effects of comprehension monitoring training on reading comprehension, strategy use and attitude. *Reading Research and Instruction*, 32, 29-38.
- Sallabaş, M. E. (2008). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ve okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(16), 141-155.
- Şahbaz, N. K. (2012). Evaluation of reading attitudes of 8th grade students in primary education according to various variables. *Educational Research and Reviews*, 7(26), 571-576. <https://www.doi.org/10.5897/ERR12.101>
- Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim öğrenme ve öğretim, kuramdan uygulamaya* (10. baskı). Gazi Kitabevi.
- Tabachnick, B.G., & Fidell, L.S. (2012). *Using multivariate statistics*. Pearson.
- Tavşancıl, E. (2018). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi* (6. baskı). Nobel Yayınevi.
- Tutar, H. (2012). *Sosyal psikoloji*. Seçkin Yayıncılık.
- Türkiye Dijital Değişim İstatistikleri (2019, 30 Kasım). *Digital 2019*. <https://wearesocial.com/global-digital-report-2019>
- Ungan, S. (2008). Okuma alışkanlığımızın kültürel altyapısı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1): 218-228.
- Worrell, F. C., Roth, D. A., & Gabelko, N. H. (2006). Elementary reading attitude survey (ERAS) scores in academically talented students. *Roeper Review*, 29(2), 119-124.
- Yıldız, M., & Kaman, Ş. (2016). İlköğretim (2-6. sınıf) öğrencilerinin okuma ve yazma tutumlarının incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 507-522.
- Yücel, G. (2005). *Okulöncesi okuma tutumları ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

Extended Abstract

Purpose

Reading is an important activity that ensures the development of human in social, cognitive and affective aspects. Although the positive features of reading are emphasized, it is seen that there is a lack in reading habits and development of reading skills. Eliminating this lack in the reading is an important task of educational institutions and families. For this reason, many activities are carried out in order to develop reading skills

and gain reading habits. Acquiring the habit of reading depends on the positive attitude towards reading. Students' attitudes towards reading directly affect their reading achievement. Revealing students' reading attitudes is very important both for diagnosing, examining and improving the problems related to the reading process and for reading interest and habit. In this study, it is aimed to determine the level of reading attitudes of elementary school students and to reveal how some variables affect reading attitudes.

Method

In this research, a survey design was used as it was tried to reveal the current situation openly. The population of the study consists of 653 primary school students studying in Alaçam district of Samsun province in 2018-2019 academic year. As the universe was accessible, sampling method was not used and all students in the universe were tried to be reached. In order to collect data, the attitude scales used in the literature were examined firstly. The scale developed by McKenna and Kear (1990) was used at primary school level. The scale was adapted to Turkish by different researchers. The scale was used in the study with permission.

Results

In the research, it was found that primary school students had positive reading attitude. Female students have higher reading attitudes than male students. When the effect of grade level on reading attitude is examined, it is seen that the reading attitudes of first grade students are higher than fourth grade students. Parental education levels do not affect students' reading attitudes. A significant difference was found between the reading attitudes of the students who read 0-15 books during the year and the students who read more than 31 books ($p < .05$). Accordingly, the reading attitudes of students who read more than 31 books are higher than those who read 0-15 books. A significant difference was found between the reading attitudes of the students who read 16-30 books and the reading attitudes of those who read 46 and above books ($p < .05$). 46 student reading attitudes are higher than those who read 16-30 books. Those who read more than 61 books have more reading attitudes than those who read between 0-15 and 16-30 books.

Discussion

In the research, it was determined that primary school students had above average reading attitudes. When the studies are examined, it is seen that the reading attitudes of the students at primary level are average or above average. Although it is seen that students have positive reading attitude in general, it is revealed in some studies that reading attitude decreases with age. In this study, a significant difference was found between the levels of class. This difference is between the first and fourth grade students. Although there are different results, it is seen that reading attitudes scores decrease as students' class levels increase. Another result of the study is that female students have higher reading attitudes than male students. Similar results were obtained at different grade levels. In the study, it was concluded that the reading attitudes of primary school students did not change according to the education level of parents. Some studies support the study and showed that there was no significant difference between parents' education levels and reading attitudes. In this study, it was concluded that there was a significant relationship between the number of books and reading comprehension attitudes of the

students. Accordingly, the attitudes of students who read over thirty books were significantly higher than those who read between zero and fifteen books. It is seen that the results of the studies in the literature support this study. In the study conducted with secondary school students, a moderate positive relationship was found between the number of books read by the students and their reading attitudes. In the research, suggestions such as bringing students together with books related to their interests from an early age; school, family and student cooperation should be ensured in the development of reading attitude and teaching reading comprehension from first grade were made.

Conclusion

In the study, it was aimed to examine the reading attitudes of primary school students. In line with this aim, important findings have been reached in the study. The positive attitude towards reading in primary school may decrease over time. This situation reveals the importance of researches and activities that will ensure the continuity of positive reading attitude. In addition, educational environments should be arranged in accordance with the difference between female and male students. Rather than a uniform education, learning environments should be prepared suitable for students' needs. Interacting with books from a young age will enable them to have a positive reading attitude.

Etik Kurul Belgesi: Çalışmanın verileri 2019 yılında toplandığı için Etik Kurul Belgesi alınmamıştır.